

Napfogyatkozás Madridban

Már az 1999-es teljes napfogyatkozás előtt néhány évvel tudtam, hogy 2005. október 3-án gyűrűs napfogyatkozás lesz látható az Ibériai-félszigeten és Afrikában. Egy évvel ezelőtt határoztam el, hogy útra kelek a napfogyatkozás megtekintésére. Áprilisban már megvettem a madridi repülőjegyeket.

Madrid mellett több érv szólt: a szárazföld belsejében stabilabb az időjárás, mint a tengerparton; illetve rossz idő esetén – tekintettel arra, hogy Madrid nemcsak Spanyolország fővárosa, de legfőbb közlekedési csomópontja is – könnyebb útra kelni egy alkalmas irányban, bármelyik irány is legyen az.

Szeptember 30-án, pénteken barátnőm, Wagner Melinda és én végre útnak indultunk: a háromórás repülőút nagyon szép élményt nyújtott: előbb az Alpok hegyvonulatai, később a Földközi-tenger, végül a Mezeta fennsíkja gondoskodott pazar látványokról.

Érkezés után este egy kis sétát tettünk Madrid gyönyörűen kivilágított, rendkívül hangulatos központjában, a Plaza Mayor és a Puerta del Sol környékén.

A fogyatkozás előtti napon (vasárnap) a városnézés különleges módját választottuk: meglátogattuk azokat a helyeket, amelyek előzetesen alkalmasnak tüntek arra, hogy onnan tekintsük meg az év csillagászati eseményét.

Az utcán láttunk egy plakátot, amelyen a madridi planetárium távcsöves bemutatást hirdetett meg a nagyközönség számára. A madridi Complutense Egyetem is hasonló programot szervezett. Némi gondolkodás után úgy döntöttünk, hogy egy csendes, nyugodt, idilli, természet közeli helyről észleljük a jelenséget, abban bíztunk ugyanis, hogy az ilyen környezet teszi lehetővé leginkább azt, hogy minél teljesebben ÁTELJÜK a fogyatkozás élményét.

Felkerestük a Casa de Campót (Madrid legnagyobb parkos területe), a híres Retiro Parkot, majd néhány kisebb füvesparkos területet a város északnyugati részében. Este 7 óra után jutottunk el az utolsó helyszínre, a jelenlegi spanyol uralkodóról, I. János Károlyról elnevezett parkba, és azonnal egyetértettünk abban, hogy onnan fogjuk nézni a másnapi fogyatkozást. Háromnegyed nyolckor „elbúcsúztunk” a Naptól, hogy rövid szünet után viszontlássuk...

Napfogyatkozás-hirdetés a madridi utcán

Néhány óra múlva beköszöntött a fogyatkozás napja, október 3-a. Reggel 7 órakor még sötét volt, így a készülődéshez lámpát kellett gyűjtani. Pontosan napkeltekor, azaz negyed 9-kor indultunk Madrid központjában lévő szálláshelyünkről a város északkeleti részén található észlelőhelyünkre. Nem sokkal 9 óra után már a parkban voltunk, a néhány négyzetkilométernyi területen rajtunk kívül csak néhány munkást, illetve kertészt láttunk. Az idő tökéletes volt, a Nap szépen ragyogott, bár napkelte után egy órával még kissé hűvös volt a leve-

gő. A parkból délkeleti irányban csodálatos kilátás volt, a keménylombú fák emelték az esemény hangulatát.

Mire elhelyezkedtünk, kipakoltunk, éppen negyedóránk maradt a 9:40-re számított első kontaktusig. Műszerparkunk viszonylag egyszerű volt, egy 7x50-es binokulár és egy 4 cm-es kis lencsés távcső társaságában egy Fujifilm FinePix S5500-as digitális fényképezőgép állt bevetésre készen (egy normál tartalék géppel kiegészítve). A fentiekén kívül volt nálunk egy hőmérő is, amivel a napon mértük a hőmérsékletet.

Aztán 9:40-kor érkezett a nagy pillanatot: a Nap pereme kicsorbult, megkezdődött a 2005. október 3-i napfogyatkozás. (Eszembe jutottak az 1999-es napfogyatkozás első kontaktusának pillanatai is: van valami lenyűgöző ebben, amikor az ember éveken keresztül várja a nagy eseményt, és egyszerre a saját szemével megbizonyosodik róla, hogy itt van, elérkezett!)

A délkeleti égen mindössze 15 fok magasan álló Nap peremének zenit felőli részén (egészen felül) történt az első „beharapás”. A következő percekben egyre nagyobb és nagyobb lett a feketeség, s kis idő múlva már sejteni lehetett, hogy ez bizony „telibe kapja” a Napot. Csak ment-ment egyre beljebb, rendíthetetlenül. Eleinte jelentős változást még nem észleltünk a tájon, hacsak azt nem, hogy a hőmérséklet növekedése megtorpant, majd 10 óra után süllyedni kezdett. 10 órakor még 20 °C-ot mértem, 10 perccel később már csak 19 °C-ot, 10:30-kor pedig mindössze 16 °C-ot. Később felgyorsultak az események.

Az óránkra pillantva láthattuk, hogy a pontos idő már 10 óra 40 perc. Valahol tőlünk néhány ezer km-rel nyugatra az antiumbra ekkor ereszkedett le az Atlanti-óceánra. Kifejezetten éreztük a hűvösséget. Néhány perc múlva már a fények is tompábbak lettek. A fák árnyé-

kában egyre feltűnőbbé váltak a furcsa kis kiflik, ezzel együtt a tereptárgyak árnyékának körvonala is egyre „csipkézettebb” lett. Igyekeztem szabályos időközönként fotózni és hőmérsékletet mérni... Az „annularitás” közeledtével azonban nem akartam, hogy az élmény átélését bármilyen előre programozott mechanizmus megzavarja – így hát a mérési adatok és a fotók ekkor csak „közel” azonos időközönként készültek.

Már csak néhány perc... A mobiltelefonokat kikapcsoltuk – nehogy egy gyanútlan mellétárcsázó megtréfáljon minket a gyűrűsség perceiben... A fényképezőgépet beállítottam, mindenesetre már nem kísérletezgettem vele. Ezek már nem azok a pillanatok... A kontaktusméréseket azért rendben elvégeztük, 10:50-kor elindítottam a stoppert. Még 5 és fél perc... A keskeny napsarló mintha egyre nagyobb szarvakat növesztene...

10 óra 51 perc: az árnyék most éri el a kontinentst... A szél hirtelen megélénkült, a papírokat össze kellett szedni, nehogy elvigyen valamit. Melindának odaadtam a binokulárt, én pedig a kisebb távcsővel néztem a Napot. Nem, most már a világért sem vesszük le róla a tekintetünket. Még 3 perc, 2, 1...

A napkorong északi peremét figyeltük. A Hold ellentmondást nem tűrően haladt útján. Mivel három órával a Nap delelése előtt jártunk, a Hold mozgási iránya szinte merőleges volt a horizontra. Felülről lefelé... Most figyelni a gyöngyöket!... Gyöngyök nincsenek, van viszont valami, amit napfogyatkozásakor még sohasem láttam: *feketecsepp-jelenség!* (Igen, akárcsak a tavalyi Vénusz-átvonulás idején, a két korong belső érintkezésekor határozottan megfigyelhető volt, kissé meg is nehezítve a 2. és a 3. kontaktus pontos mérését!)

Majd az ív bezáródott, és 10:55:57-kor bekövetkezett a csoda, amit eddig csak

fényképeken és videofelvételeken láthattunk: *gyűrűs napfogyatkozás!!!*

Most is nagy élmény, ahogy felidézem a gyűrűség idejét. Nem tűnt rövidnek. Talán mert tudtam, hogy ennyi lesz, és nem több. 4 perc már elég lehet arra, hogy az ember felfogja a látványt (2 perc talán még kevés). Persze azért szívesen gyönyörködtem volna benne néhány órán keresztül! De úgy érzem, nem vesztettem el az időérzékemet.

Eszembe jutott a székesfehérvári napfogyatkozás-konferencián feltett kérdés: vajon látszik-e a két korong méretének különbsége? Hát hogyan... (Amellett, hogy egyedül gyűrűs napfogyatkozást nem láttunk még, az a további különlegessége ennek a fogyatkozástípusnak, hogy a Nap és a Hold is egyszerre teljes körvonalával látszik az égen, és saját szemünkkel győződhetünk meg látszó méretük arányáról. Ezt még teljes napfogyatkozásnál sem tehetjük meg!)

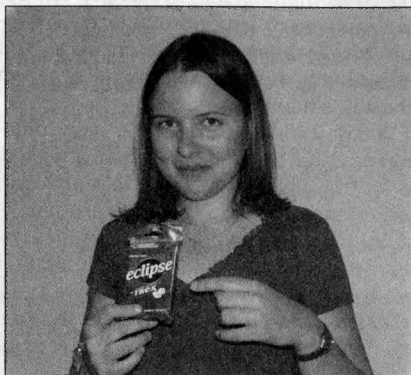
Egy pillantást azért vetettünk a közelünkben lévő fák árnyékára: igen, a kis kiflik átváltoztak gyűrűvé! De most inkább a Napot nézzük! Jól megsejleltem a binokulárral is, és megpróbáltam hinni a szememnek...

Csodálatosan tiszta idő, szép természeti környezet, és ott van az égen a látvány, amit annyira vártunk! Ünnepélyes pillanatok voltak ezek. A magunkkal vitt kis magnó az 1999-es napfogyatkozás alkalmából megjelent CD zenéit játszotta – igazi audiovizuális élményben volt részünk.

10 óra 58 perckor – tekintettel arra, hogy gyakorlatilag a sáv középvonalán álltunk – a Hold pontosan a napkorong közepében állt. Rendkívül felemelő érzés volt a holdárnyék tengelyében állni.

A táj egészen más volt már. Mintha a Nap éppen felkelni készülődne. Ott volt az égen, de mintha nem is fentről világított volna. Persze azért belenézni nem lehetett, de az égbolt fényessége nem a

szokásos eloszlást mutatta (hogy ti. a Naptól kiindulva egyre sötétebb). Normális esetben az égbolt legvilágosabb része a Nap irányában található, az 1999-es teljes napfogyatkozás alatt a horizont volt a legvilágosabb, ezzel szemben nekem most úgy tűnt, mintha – mintegy „arany középutként” – a fényességeloszlás szinte egyenletes lenne.

Az Eclipse rágógumi egyike volt a helyi specialitásoknak...

10 óra 59 perckor újra távcsöveinkre tapadtunk, hiszen közeledett a 3. kontaktus. Amit nem láttunk 4 perccel korábban, a Hold déli peremén található hegyes-völgyes vidéknek köszönhetően most megpillanthattuk: a vékonyodó sarlón egyszer csak (egy időben) két „fekete csepp” keletkezett, közöttük pedig átszűrődött a napfény! Egy kis Baily-fűzér... és vége.

Néhány másodperc múlva már csak a rohamosan rövidülő (és hízó) napsarlót láttuk. A magnóból éppen az „Új nap hajnalán” című szám szólt. Nagyon örültünk, hogy sikerült!

Ekkor kezdtem el érezni, hogy milyen hideg van! A hőmérő ezekben a percekben mindössze 12 °C-ot mutatott. A gyű-

rűs fogyatkozás végeztével mozogni kezdtem, hogy ne fázzak a pulóverben.

„Fantasztikus gyűrűs napfogyatkozást láttunk!” – ennyi volt a rövid SMS, amit az élményből felocsúdva hazaküldtem. A sok-sok sarló/kifli ismét látszott a talajon – ezúttal fordított állásban. Kellemesen telt a következő egy óra. Megnyugodhattunk, sütkérezhettünk az egyre intenzívebbé váló napsütésben, és örülhettünk annak, amit láttunk és átélünk. Gyönyörű volt a természet újraéledése is!

A napsarló fokozatosan növekedett, a hőmérő higanyszála pedig meredeken kúszott felfelé. Egy órával a gyűrűs fogyatkozás után a napon mért hőmérséklet már megközelítette a 30 °C-ot. A negyedik kontaktust 12 óra 23 perckor észleltük: ezzel véget ért életünk egyik

legemlékezetesebb napfogyatkozása. Ezután még mintegy fél órán át a parkban maradtunk, felettébb örültünk a friss élményeknek.

Mire elhagytuk az észlelőhelyet, a Hold árnyéka már Afrikát is átszelte. A városközpont felé utazva a metrókocsiban kis képernyőn adták a legfrissebb híreket, élen a napfogyatkozással. (Ahogy a másnapi vezető napilapok is címdoldalon foglalkoztak a jelenséggel.)

Hétfőn délután kirándultunk egy nagyot a belvárosban, majd csónakáztunk a Retiro Parkban. Kedden elérkezett expedíciónk utolsó napja, a hazautazás. Nagyon sok élménnyel gazdagodva érkezünk meg Budapestre a délutáni órákban. Szép volt!

SZABADI PÉTER

A gyűrűs napfogyatkozás stoppos szemmel

Magamhoz képest hosszú felkészülés előzte meg az utazást – több változat is felmerült, de anyagi okok miatt a már jól bevált autóstoppal mellett döntöttem. Mivel nem olyan régen megnősültem, a feleségem aggódó tekintettel követte az előkészületeimet.

Műszerezettségem szerénynek volt mondható: 80/280-as lencsés távcső, Sony CCD-TR748E Hi8-as videokamera + videokamera állvány.

1. nap: Szeptember 28-án vágtam neki a nagy útnak. Szinte egész nap zuhogott az eső, így csak késő délután tudtam elindulni. Egymás után több kamionos is felvett, s így történt, hogy indulásom után kevesebb mint 6 órával már a soproni határátkelőnél voltunk. Az éjszakai alvást a kamionban oldottam meg, Bécstől 20 km-re. Mivel hálófülkés volt a kamion, ágyon is tudtam aludni.

2. nap: Reggel indultunk tovább Németország felé. A kamionos csak a német

határig tudott elvinni, ahol hűvös, esős idő fogadott. Elidőztem egy darabig mire meglepetésemre megállt egy magyar kamionos. Örömmel nyugtáztam, hogy több mint 400 km-t fog vinni, ahonnan már nincs messze Franciaország. Az út során elmentünk Európa egyik legnagyobb közlekedési múzeuma mellett, és sikerült kamerával felvennem a Concorde és a TU-144-es repülőgépeket is, melyek látványa nagy élményt nyújtott. Estére értem Freiburgba, ahol több órás mászkálás következett. Nagy nehezen felvettek, és néhány km után egy kis falu határában hajtottam álomra a fejem a szabad ég alatt.

3. nap: Nagy sokára felvett egy srác, aki csak a szomszéd faluba ment, de megszánt és átvitt Franciaországba. Itt ismét felpörögtek az események, így délben már Belfortnál stoppoltam. A következő autós csak pár km-t vitt volna, így betért egy parkolóba, hátha lesz, aki tovább tud